

Er ref: N2015/05179/FJR

2016-01-28

Näringsdepartementet
Att: Registrator

Yttrande över Naturvårdsverkets Strategi för svensk viltförvaltning

Innan vi går in på förslaget till ny viltstrategi i detaljer vill vi påpeka att detta remissförfarande väcker en del frågor. Så som vi uppfattat det är den aktuella strategin fastställd av Naturvårdsverket och presenterades som sådan i mitten av förra året. Därför kom det som en överraskning när Regeringskansliet i slutet av förra året begärde in synpunkter på strategin. Borde inte ett förslag till strategi istället ha sänts ut på remiss innan Naturvårdsverket fastställde strategin?

Som BirdLife Sverige ser det har Naturvårdsverket börjat i fel ände. Det är inte förenligt med en modern syn på naturen och biologisk mångfald att utgångspunkten ska vara att gynna jakten. Istället borde man utgå från den grund som redan finns, det vill säga att samtliga arter som naturligt förekommer i Sverige ska ha långsiktigt livskraftiga bestånd. Till detta bör läggas att det är eftersträvansvärt att *vi får tillbaka fungerande ekosystem* i den svenska naturen, vilket bland annat innebär att stora rovdjur tillåts att spela en betydande roll. Först då kan vi få en ekosystembaserad viltförvaltning. Jakt ska naturligtvis förekomma, men den ska grundas på etiska och biologiska värderingar och utnyttja ett överskott. Dessutom bör konsumtion av det skjutna alltid vara en grundförutsättning som endast kan åsidosättas i undantagsfall.

Om en viltstrategi (som i förslaget) utgår från att maximera jakttillfällena är vi långt från en ekosystembaserad förvaltning. I Naturvårdsverkets strategi blir därför detta uttryck bara kosmetika. Vad menar egentligen Naturvårdsverket med ekosystembaserad viltförvaltning?

BirdLife Sverige deltog i maj 2015 på ett möte på Naturvårdsverket där tankarna bakom en ny viltstrategi presenterades. Vi bidrog då med ganska omfattande synpunkter, men av dessa synpunkter syns inte ett spår i viltstrategin. Däremot verkar jägarnas synpunkter ha blivit väl tillgodosedda.

En mycket viktig grund för en modern viltförvaltning är ett hållbart utnyttjande av viltet, såväl när det gäller jakt som andra upplevelser (t.ex. naturturism). Därför är det ett minimikrav att en myndighet som formulerar en viltstrategi också presenterar hur ett hållbart utnyttjande kan se ut. Detta görs inte vilket är märkligt med tanke på hur kontroversiell och konfliktfylld viltförvaltningen ofta är. Det är ett rimligt krav att Naturvårdsverket åläggs att utveckla vad som kännetecknar en hållbar viltförvaltning.

I detta sammanhang är det också viktigt att påpeka att viltet har ett egenvärde, dvs. det har rätt att finnas till för sin egen skull. I strategin sägs exempelvis att värdena av det levande viltets ekosystemtjänster ska kartläggas: "Här ingår bland annat viltupplevelser, jaktupplevelser och viltets strukturerande effekter på ekosystemet till nytta för människor". Finns det inte skäl att även beakta effekterna på annat vilt? BirdLife Sverige hittar inte heller något i strategin om hur Naturvårdsverket vill garantera att viltet får möjlighet till ostördhet. Hur ska exempelvis flyttande fågelpopulationer kunna garanteras tillräckligt lugna rastplatser för att bygga upp reserver inför långa flyttningsetapper?

Det är ett näst intill genomgående drag i strategin att Naturvårdsverket lämnar svåra frågor obesvarade. Det pratas som sagt mycket om att utöka antalet jakttillfällen, men det sägs i princip ingenting om när, var och hur jakt ska få äga rum. Här efterlyser vi en utveckling av aspekter kring såväl biologi som etik liksom när hänsyn ska tas till andra intressen. I det sammanhanget är det ett positivt drag att Naturvårdsverket breddar uttrycket "brukande av vilt" till att också omfatta naturupplevelser, turism m.m. Men trots detta innehåller inte strategin något om när och hur de som jagar ska ta hänsyn till annat friluftsliv. Lika mycket som strategin talar för hur jakten ska kunna utvecklas, lika lite säger den om hur naturturism ska kunna utvecklas. Detta trots att denna turismgren växer starkt och förutspås ha mycket stor utvecklingspotential.

Det är också märkligt att Naturvårdsverket säger att förvaltningen av våra viltstammar ska vara adaptiv men också långsiktig och hållbar. Här finns en inneboende motsättning. Att en förvaltning är adaptiv innebär att den hela tiden ska anpassas till rådande förhållanden. När förutsättningar ändras, till exempel genom ny kunskap, kännetecknas en adaptiv förvaltning av att den förändras i enlighet med denna nya kunskap. I sådana sammanhang kan knappast förvaltningen kännetecknas av långsiktighet och förutsägbarhet.

I strategin sägs att beslut om jakt ska regionaliseras och att besluten ska tas så nära dem som berörs som möjligt. Detta måste gälla alla berörda och inte enbart ett specifikt intresse! Vi har nu haft regionala viltförvaltningsdelegationer sedan 2010. Trots löften om en utvärdering och trots påstötningar om detta, har inget hänt fram till årsskiftet 2015/16. Detta är märkligt eftersom den forskning som bedrivits på området visar att delegationerna i de flesta fall inte fungerar som det var tänkt utan att de domineras totalt av jaktintresset. Det är inte ovanligt att 13 av en delegations 14 medlemmar är jägare trots att jaktintresset bara ska ha en plats (likt naturvården). I detta sammanhang måste det också påpekas att Naturvårdsverket väljer att bortse från att Sverige måste följa såväl EU-rätt som internationella förpliktelser. Även här finns inneboende motsättningar som

Naturvårdsverket undviker. Vid en ökad regionalisering av beslut rörande jakt måste det också införas mekanismer som säkerställer att de regionala besluten sammantaget följer de beslut som fattats på nationell nivå och uppfyller de mål och krav som åtagandena inom EU ställer.

I strategin sägs också att viltförvaltningen ska baseras på kunskap. I det sammanhanget vill BirdLife Sverige hävda att vi måste få ett bra grepp om vad och hur mycket som dödas i samband med jakt. Det har vi inte, och det är ett kraftigt underbetyg åt Svenska Jägareförbundet, som haft det allmänna uppdraget att leda och förvalta jakten i Sverige sedan 1938. Det är inte acceptabelt att man än idag inte kan presentera en trovärdig jaktstatistik! Idag har vi egentligen bara grepp om jakten på älg, stora rovdjur och (i viss mån) ripor, men det är tack vare att myndigheter är inblandade. Det borde vara ett krav att ingen får köpa jaktkort utan att i detalj redovisa vad man skjutit jaktåret före. Detta skulle lätt låta sig göras, exempelvis via en app. Statistiken bör sedan föras på myndighetsnivå och inte av jägarnas organisationer.

Naturvårdsverket vill verka för att så många arter som möjligt är föremål för allmän jakttid för att underlätta lokal förvaltning och minska myndigheternas administration. Naturvårdsverket definierar begreppet vilt som "jaktbart vilt", och man betonar att detta även innefattar arter som är potentiellt jaktbara nu och i framtiden. Med det måste begripas i princip samtliga däggdjurs- och fågelarter. Hur tänker Naturvårdsverket att myndigheternas administration ska kunna minskas samtidigt som antalet jaktbara arter ska öka?

BirdLife Sverige finner det också märkligt att det i strategin talas så mycket om att skapa fler jakttillfällen mot bakgrund av att antalet jaktkortslösare minskat tämligen kraftigt i landet de senaste 25 åren. Detta gäller särskilt svenska jaktkortslösare, där antalet minskat med drygt tio procent sedan millennieskiftet. I reda tal handlar det om drygt 30 000 färre som löser jaktkort idag än för 15 år sedan. Detta bör innebära att det finns utrymme för många nya jägare i de befintliga jaktlagen utan att vi ska behöva upplåta idag jaktfria områden till jakt.

Ser vi till att Sverige blivit ett turistland, och att den svenska naturen lockar allt fler turister (något som dessutom beräknas öka), blir strategin närmast obegriplig. Naturvårdsverket vill öppna för jakt i nationalparker samt på all statligt ägd (dvs. gemensamt ägd) mark som idag är fri från jakt (bl.a. flera naturreservat om vi förstår det rätt). Var någonstans menar Naturvårdsverket att man då ska kunna uppleva en ostörd och tyst natur?

Naturvårdsverket föreslår också ökad jakt på allmänt vatten. Detta kan inte accepteras. Snarast bör den fågeljakt som förekommer på allmänt vatten inskränkas. Jakt på flygande fågel innebär i alla lägen stor risk för skadskjutning – och från båt ökar risken påtagligt.

Slutligen delar BirdLife Sverige Naturvårdsverkets uppfattning att det är hög tid att se över den svenska jaktlagstiftningen. I detta sammanhang är det emellertid viktigt att påpeka att

den svenska jaktlagstiftningen måste bygga på de lagar och regelverk som gäller, såväl nationellt som inom EU-rätten.

Detta remissvar har utarbetats av Anders Wirdheim, ansvarig för frågor som rör fågelskydd, naturvård och jakt.

För Sveriges Ornitologiska Förening – BirdLife Sverige

Halmstad dag som ovan

Dennis Kraft
ordförande

Anders Wirdheim
fågelskydd och information